

A SZATMÁRI

PÜSPÖKI EGYHÁZMEGYE

SZENT ÉVE.

1904.

AZ
ADATOKAT ÖSSZEGYŰJTÖTTE:

DR. LESSENYEY FERENCZ,
PÁPAI PRAELATUS, KANONOK

SZATMÁR-NÉMETI.
1905.

[2]

[3]

Előszó.

Hogy mindazon szép gondolat, magasztos eszme és sugallat, — melyek az egyházmegye alapításának századik évfordulóján részint a püspöki körlevelekben és feliratokban, részint az utóbbiakra érkezett válaszokban foglaltak, — egybeállítva megörökíttessenek;

hogy a kegyelmes Püspök aranymiséjének lélekemelően lefolyt, fenséges ünnepélye alkalmával megnyilatkozott hódolat, tisztelet és igen-igen sokak részéről tanusított gyöngéd figyelem örök emlékül fel legyen jegyezve;

hogy a boldogságos szent Szűz Szeplőtelen Fogantatásának hitcikkelyként való kihirdetése ötvenéves évfordulóján végzendő ájtatosságok iránt tett intézkedések és végzett buzgalmi cselekedetek nem csupán az örök Biró könyvében, hanem itt e földi naplóban is felirassanak;

hogy a jócselekedetek, érdemek földi jutaimaként nyert kitüntetések emléke, az utódok buzdítására, megörökíttessék ;

hogy egyeseknek irgalmassági cselekedetei felsorolásával embertársaink buzgalma hasonló tettek végzésére serkentessék;

hogy a természetfölötti erkölcsi rendben megnyilatkozott, isteni kegyelem adományok, — Isten dicsőségének

1*

[4]

és jóságának magasztalása céljából, — ismeretessékké legyenek;

hogy a restaurált székesegyház mostani diszes állapotában, hűségesen ecsetelve, leírva, bemutattassék:

néhai kegyelmes Püspökünk megbízása alapján és az általa megjelölt keretekben, összegyűjtöttem a szatmári egyházmegye szent évének, — az 1904-ik évnek, — történeti adatait és itt közlöm azokat.

Fájdalom, hogy néhai kegyelmes Püspökünk e füzetnek nyomtatásban való megjelenését már nem érte meg.*)

Felszállott jóságos Atyánk nemes lelke, mint óhajtjuk, a mennyei boldogság honába, hogy jutalmát elvegye az örök Birótól jótettekben bővelkedő életének és ott járjon közbe az Úr Isten trónja előtt árván maradt, volt egyházmegyéjének ügyeiben.

E füzetet most saját költségemen adtam ki és ajánlottam fel — őszinte hálám és örökre fenmaradó, hódolatteljes tiszteletemnek zálogául — a megboldogult nagy Püspök közöttünk fenmaradt jóságos szellemének.

Egyedüli óhajom, hogy a mily készséggel végeztem boldog emlékü Püspökünk által minden, ugy eme reám bizott munkát is, épen oly szives fogadtatásban részesüljön e füzet mindazoknál, akikhez az el fog jutni.

Szatmár-Németi, 1905. május hó 1.

Dr. Lessenyey Ferencz.

*) Meghalt 1905. márcz. 14.

[5]

I.

A szent évre vonatkozó okmányok.

A szent évnek megünneplése a templomokban és iskolákban.

1.

A kegyelmes Főpásztor az egyházmegye száz éves évfordulója megünneplésének módjáról az itt következő körlevélben intézkedett:

„A szatmári egyházmegye t. papságának áldás az Úrban!

Miként tudva van, a jövő, 1904-ik évben lesz száz éve annak a magyarországi katholicizmus történetében nevezetes és nagyfontosságú eseménynek, hogy az arra hivatott legfelsőbb tényezők közös megegyezése és elhatározása folytán a szatmári egyházmegye megalapított. Eme bölcs és üdvös gondoskodást a kath. egyház terjedésének és megszilárdításának, a hitélet intenzívebb ápolásának és fellendítésének magasztos célja sugalmazta, és az e részben régtől fogva tapasztalt szükségnek érzete érlelte meg.

Istennek különös gondviselése örködött ezen új intézmény fölött, segítette fejlődésében, gondoskodott mindenkor alkalmas munkásokról, akik szellemi és anyagi téren létesített újabb és újabb alkotásokkal járultak hozzá

[6]

az egyházmegye szervezetének teljes kiépítéséhez, jól rendezett viszonyainak megteremtéséhez. A letűnt száz évnek története ezt a nagy és folytonos munkát tárja szemünk elé, a melynek eredménye mindaz, aminek birtokában ma méltán állíthatjuk egyházmegyénket az országnak virágzó egyházmegyéi mellé!

E száz esztendő oly jellemző korszaka egyházmegyénk életének, hogy annak megünneplése az általános szokás határán túl indokolva van.

Illő, hogy Istennek ünnepet szenteljünk, lelkünket Hozzá felemeljük, s hálát rebegeve köszönjük meg a számtalan jótéteményt, a melyekben részesítette, a kegyelem és áldásnak bőségét, amelylyel elárasztotta egyházmegyénket ily hosszú időn át.

Emlékezetessé kell tennünk ezt az évet, tehetségünk szerinti jó cselekedetekkel, az egyházmegye javára irányított áldozatkészséggel. Ez a gondolat vezérelt akkor, midőn székesegyházam belső teljes renovációját elhatároztam, s az azzal járó tetemes költségek viselésére vállalkoztam. Azt akarom, hogy főtemplomomat megifjodva, új fényben és pompában tündökölve találja az új század virradása.

Gondoskodtam továbbá arról, hogy az elmúlt száz év története terjedelmes Emlékkönyvben örökkittessék meg, amelyből megismerve a Gondviselésnek egyházmegyénk életében nyilvánuló műveit, lelkünk felbuzdult hálaérzelmével magasztaljuk Istent, s az eseményekből merített tanulságokkal gazdagítva, Isten segítségébe vetett erős bizodalommal kezdjük meg a jövő században reánk várakozó feladatok teljesítését. Az Emlékkönyv, amely egyszersmind tartalmazza a szokásos névtári adatokat, legközelebb kerül ki sajtó alól.

Ugyancsak e nevezetes évforduló emlékére, hogy szeretett hiveimnek örvendezését is fölkeltsem, kiadattam

[7]

népies alakban b. e. Hám János püspök életrajzát, amelyet legközelebb kellő számban a lelkész úrak kezeihez juttatok híveik között leendő kiosztás végett. Meg vagyok győződve, hogy amily szívesen veszik tőlem híveim ez ajándékot, ép oly sok tanulságot fognak meríteni a szent emlékü püspök életírásának olvasásából s áldani fogják velem együtt Istent ama határtalan kegyelméért, hogy egyházmegyénket ily szent, bölcs, a reá bizottakról atyai gyöngédséggel gondoskodó, páratlanul bőkezű püspökkel ajándékozta meg és örvendeztette 30 éven keresztül.

Tervem még a jubileumi év emlékével kapcsolatban kiadatni a Szentek Legendáit, amelyeket évek óta nagy szorgalommal irtak össze felszólításomra szívesen hajló egyes papjaim. A mű sajtó alá rendezve, készen várja a nyomdai munka megkezdését.

Ami pedig az emlékezetes évforduló megünneplésének módját illeti, arra nézve közleni valóimat az alábbiakban foglalom össze.

1. A jubileumi évet szent évnek nyilvánítom, amely kezdetét veendi a legközelebb reánk következő karácsony ünnepén, és bezárul 1904. karácsony vigiliáján. Erről a lelkész úrak híveiket advent 4. vasárnapján a szószékről értesítsék s intézkedjenek, hogy a jubileum kezdetét karácsony vigiliáján délután 3 órakor a harangok óráig tartó zugása is hirdesse.

2. Gondoskodtam, hogy a szent év alatt az anyaszentegyház kincstárából minél több kegyelemben részesüljünk. Evégből alázattal kértem dicsőségesen uralkodó Szent Atyánkat, X. Pius Pápa Ő Szentségét, hogy ünneplő egyházmegyénkre apostoli áldását adni s a jövő év egy néhány nagyobb ünnepére teljes búcsút engedélyezni méltóztassék. A Szent Atya válaszát veletek annak idején közölni fogom.

3. Karácsony első napján kitett Oltáriszentség előtt

[8]

végzendő az ünnepi szentmise, amelynek végeztével 3 Miatyánk, 3 Üdvözlégység mondassék, a néppel együtt és a következő hálaadó ima a nép nyelvén: — Könyörögjünk. Ur Isteni kinek irgalmassága megszámlálhatatlan és jóságának kincse végtelen, hálákat adunk szent Felségednek minden ajándékaidért, kegyességed előtt szüntelen esdekelvén, hogy ki a hozzád folyamodók könyörgését meghallgatod, őket soha el nem hagyva, a jövő jótételekre előkészítsd. Amen.

Ugyanigy végzendők az 1904. évben minden hónap első vasárnapján a szentmisék.

4. Az egész év folyamán vasár- és ünnepnapokon délután Ciboriumban kitett Oltáriszentség előtt végzendő litánia után 1 Miatyánk, 1 Üdvözlégység mondassék az elől irt ima hozzáadásával.

5. A jubileumi év tartamára oratio imperata gyanánt előírom az egyház imáját „pro gratiarum actione,” (post Missam SS. Trinitatis), amelyet minden miséző pap végezni tartozik servatis Rubricis.

6. A püspöki reservatiókra vonatkozó rendelkezést ez évben felfüggesztem, vagyis a nekem fentartott esetekben a feloldozás hatalmát egyházmegyémben jurisdictióval bíró minden áldozópapnak megadom.

7. A szentbeszédekben gyakran emlékezzenek meg a szónokok az egyházmegye örömnepéről, buzdítva a híveket, hogy ájtatos imával, gyakori templomlátogatással, jó cselekedetekkel igyekezzenek leróni hálájukat Istennek számtalan jótéteményeért. Serkentsék továbbá őket, hogy ez év folyamán gyakrabban járuljanak a bűnbánat szentségéhez és a szent áldozáshoz, különösen pedig a teljes búcsú elnyerésének később kihirdetendő alkalmait üdvösségükre felhasználni el ne mulasztják.

8. Miként a Szeplőtelen Fogantatás dogmájának jubileumára vonatkozó körlevelemben említettem, 1904-ben

[9]

valamelyik alkalmas Mária-ünnepen egyházmegyei zarándoklat fog indulni Mária-Pócsra, ezen zarándoklatot az egyházmegye jubileumára vonatkozó jelentőséggel is felruházom.

9. Amikor egyházmegyénk életében új korszakot kezdeni készülünk, igen kívánatos, hogy a lelki megújulás műveinek teljesítésében is buzgólkodjunk. E végből szándékozom székhelyemen szent missiót tartani s óhajtom, hogy egyházmegyém több plébániáján, elsősorban a város helyeken ilyen missiók tartassanak. A jezsuita atyák missió-főnökének ígéretét már birom arra nézve, hogy a missió-atyákat kellő számban rendelkezéseimre bocsátja. Szükséges azonban eleve tudni a jelentkezések számát a helyes munkafelosztás céljából. Felhívom azért a kerületi esperes urakat, jelentsék be nekem a jövő év január hava végéig, hogy kerületükben mely plébániák és mely időben kívánnák a szent missiók tartását.

10. A főtitkár. Káptalannal egyetértve később fogom meghatározni azt a napot, amely a jubileumi év főünnepé lesz, amikor fényes hálaadó istenitisztelettel adunk kifejezést örvendezésünknek és hálás érzelmeinknek. E napot ugyanis most még a székesegyházban folyó nagy munkálatok időtartamának bizonytalansága miatt kitűzni nem lehet.

Ezekben megjelöltem ünneplésünk főbb pontjait, s egyöntetű cselekményeit. Nem kétlem azonban, hogy az itt előirtakon kívül még több módon is meg fog nyilatkozni az emlékezés egyházmegyénk jubileumáról; érteim itt a jámbor társulatok külön ájtatossági gyakorlatait, a kath. egyesületek, körök, intézetek által rendezendő ünnepségeket stb.

Kérjük Istent, hogy kegyelmével árasztson el bennünket e szent évben, tegye a mi ünneplésünket az Ő dicsőségére és Szent Neve magasztalására méltóvá, reánk

[10]

nézve üdvösséggé, öntsön belénk szent bizodalmat, hogy a mikor szent Felsége előtt alázattal leborulva a multban vett javakért hálát rebegnek ajkaink, a jövendő javaknak reményével teljék meg szívünk.

A jubileumi évet az Ur Jézus legszentebb Szive, Magyarország Védasszonya, a Bold. Szűz Mária, jegyese sz. József, egyházmegyénk dicsó védszentei, sz. János apostol és sz. István király, s Istennek minden dicsőült Szentjei hathatós pártfogása és oltalma alá helyezzük.

Az isteni kised békéje legyen mindnyájunkkal!

Kelt az Urnak 1903. évében, Karácsony hava 12-ik napján. Gyula s. k. püspök.”

2.

A szent évre vonatkozólag megjelent okmányok között második helyen áll ama ragyogó fényben és valóban nagylelkü bőkezűséggel kiállított és közkézen forgó Emlékkönyv, Schematismus Centenarius, mely a szatmári püspöki egyházmegye fennállásának századik esztendejében megjelent és az egyházmegyének százéves történetét foglalja magában.

Az Emlékkönyv bevezető sorai az egyházmegye kegyelmes Főpásztorának magasan szárnyaló, atyai szivből fakadt, örömtől áradozó eme szavait tartalmazzák, melyeket a tisztelendő papsághoz és hivekhez intézett:

„A szatmári püspöki egyházmegye t. Papságának és Hiveinek üdv és áldás az Úrban!

A beköszöntött új év, melyet Isten kegyelméből elértünk, hazánk három egyházmegyéjének nyujt fényes alkalmat arra, hogy midőn történetének jelentős korszakát lezárja, a multak emlékének ünnepet szenteljen. Az egi püspökség érseki rangra emelésének, a kassai és szatmári püspökségek alapításának századik évfordulóját ünnepli ez évben a három egyházmegye.

[11]

Már a XVIII. század végén folytak tárgyalások arról, hogy a nagy kiterjedésű egri püspöki megyéből bizonyos részek kiszakításával két új püspökség alapíttassék. Eme szándék, mely az Isten országa terjedését, a katolikus hitélet megerősödését tűzte ki célul, a XIX. század első éveiben megvalósult. Boldog emlékű I. Ferencz apostoli királyunk nevéhez fűződik e jelentős esemény, akinek bennünket közelebbről érdeklő, a szatmári egyházmegye alapítására vonatkozó elhatározása az 1804. év márczius 23-án kelt alapítólevélben foglaltatik. Szent emlékű VII. Pius pápa 1804. év augusztus 9-én kelt apostoli bullájában a királyi intézkedést jóváhagyta, megerősítette.

Ez a nagy horderejű esemény képezi kiinduló pontját annak a történeti mozzanatokban, alkotásszerű cselekedetekben, a hitélet emelését célzó, folytonos tevékenység áldásos kihatásaiban bővelkedő életnek, melynek századik évét zárjuk le most. Száz évnek időtartama méltó arra, hogy összefoglaló tekintetre méltassuk annak történetét. Ezt a nehéz munkát végezték, felszólításomra szívesen hajolva, többen az egyházmegye papjai közül az előttünk fekvő Emlékkönyv megírásával, melyet Nektek, Krisztusban kedves Testvéreim és Fiaim, szívesen nyujtok, atyai köszönetet mondván egyuttal mindazoknak, akik annak összeállításában közreműködtek.

A letűnt száz év történetének vizsgálása, maradandó emlékeinek szemlélete alkalmas arra, hogy a legnemesebb örvendezésnek engedjük át lelkünket s hálaéneket zengjünk a végtelenül jó és irgalmas Istennek kegyes gondviseléséért, megszámlálhatatlan jótéteményeiért. Méltó a hála és örvendezés, mert a megfutott száz évnek története arról tanuskodik, hogy az egyházmegye alapításával szándékolt cél felé irányuló legszentebb törekvéseket folyton Istennek kegyelme kísérte, áldása sikerrel koronázta. Miként a tavaszi nap sugarainak érintésére fakad a

[12]

természet, s kifejti pompáját: úgy indult meg egyházmegyénkben az isteni kegyelem éltető napjának jótékony hatása alatt a kath. intézmények fejlődése, melyekben hálás otthonra talált az igazi vallásosság s a legtisztább hazafiság érzelmeinek ápolása egyaránt. Templomok épültek, plébániák alapítottak, iskolák, vallási és kulturális missiót teljesítő intézetek állítottak fel úgy, hogy ma már egyházmegyénk, mint jól rendezett része a magyar katolikus egyháznak, méltán állítható többi társai mellé.

De hálával tartozik egyházmegyénk az isteni Gondviselésnek azért is, hogy hosszú száz év alatt olyan főpásztorai voltak, akiknek áldásos működésére örvendve és büszkén tekinthet vissza. Ezek között kimagaslik a szent életű Hám János jóságos alakja, akit harmincz évig volt szerencsés magáénekké vallani a szatmári egyházmegye, aki önfeláldozó működésével, páratlan jótékonyágával kiérdemelte, hogy koporsójára ezen szavakat írják halálát gyászoló gyermekei: „Alter Stator Dioeceseos” —az egyházmegyének második alapítója. S valóban az ő számos alkotásai, gazdag alapítványai ama felirással összhangzóan mind azt hirdetik, hogy Hám János az egyházmegyének legnagyobb jótévője volt. Örök hála a pásztorok Pásztorának, az Úr Jézusnak, hogy a szatmári egyházmegyének ifju kora éveiben, a fejlődés korszakában, mint égi adományt, Hám Jánost adta. Kérjük a Mindenhatót, tetézzé isteni jóságát azzal a rendkívüli kegyellemmel, hogy ne késsék sokáig a várva várt időnek érkezése, amidőn egyházmegyénk eme nagy apostolát oltárainkon tisztelhetjük.

Örvendező lélekkel ünnepeljünk tehát ezen jubileumi esztendőben, melyet *szent évrnek* kívánok tekintetni; teljék meg szívünk a hála érzetével, ajkunk folyton hirdesse a gondviselő Istennek végtelen jóságát, velünk éreztetett nagy jótéteményeit s kérő imánk szálljon a Mindenhatónak trónusa elé, hogy szent áldásaiban jövőre is bővelkedhessünk.

[13]

Kérjük az isteni kegyelmek Anyját, a Boldogságos Szent Szület, Magyarország Nagyasszonyát, hogy anyai pártfogását ezentul is éreztesse velünk. Szent János apostol és Szent István király, egyházmegyénk védőszentjei esedezzenek értünk.

Végül engedjétek meg, Krisztusban kedves Testvéreim és Fiaim, hogy ezen kínáló alkalommal magamról is tegyek említést. Az isteni Gondviselés kiváló kegyelméből ugyanazon évben, melyben szeretett egyházmegyénk száz éves fennállásának emlékét üli, töltöm én be pappászenteltetésemnek ötvenedik évét. Nem kérek mást Tőletek, csak azt, hogy velem búzgó imában egyesülve kérjétek Istent, erősítsen szent kegyelmével főpásztori kötelességeim teljesítésében s áldásával tegye fogatosakká szeretett egyházam, hazám és drága egyházmegyém javára irányuló törekvéseimet.

Mindnyájatokra atyai szívem túlaradó szeretetével adom főpásztori áldásomat.
Szatmár-Németi, 1904. Ujév napján. Gyula s. k. püspök.”

3.

Pápa Ő Szentsége búcsúkat engedélyez az egyházmegye jubileumára.

„Dicsően uralkodó Szentséges Atyánk, X. Pius pápa legkegyelmesebben meghallgatta alázatos esedezésemet s szeretett egyházmegyém jubileumának alkalmából felnyitván az anyaszentegyház kincstárát, bizonyos napokra teljes búcsút engedélyezni méltóztatott.

Örvendezve közlöm Veletek, t. Testvéreim és Fiaim, az erről szóló apostoli Brevét... magyar fordításban oly felhívással, hogy azt a jelen körlevelem kézhezvételét követő vasárnapon a hiveknek olvassátok fel, s megmagyarázva az apostoli kiváló kegyelem megnyilatkozására szolgáló

[14]

alkalom mivoltát és jelentőségét, valamint a búcsúk elnyerésének módját és feltételeit, buzdítsátok őket a búcsú engedélyek üdvösséges felhasználására. A búcsúk napjai közeledtét pedig minden egyes esetben figyelmeztetéssel jelezzétek hiveiteknek.

Székvárosomban a székesegyház renoválásának idejére az irgalmas nővérek zárdatemplomát, a renováció befejezése után a székesegyházi templomot, általán pedig az egyházmegyében a plébániai templomokat és illetve a leányegyházbeliek részére ott, ahol van, saját templomukat jelölöm ki, a Breve értelmében a teljes búcsúknak egyébként a többi feltételek betartásától is függő elnyeréséhez megkívántató templomlátogatások céljára.

A Breve magyar fordításban:

X. Pius pápa.

Minden hívőnek, aki e levelet olvassa, Üdv és Apostoli Áldás. Miként tiszteletreméltó Testvérünktől, Gyula szatmári püspöktől értesültünk, ez esztendőben első százada zárul le az éveknek azon idő óta, amidőn a szatmári egyházmegyét Elődünk, VII. Pius pápa megalapította; minek okáért a római jubileum módjára Urunk Születése vigiliájáig az egész éven át ünnepélyes ájtatosságok vannak elrendelve. Azért Mi az anyaszentegyház kegyelem kincseinek szeretetteljes osztogatásával a hivek buzgóságának növelését s a lelkek üdvének előmozdítását célozva, mindkétnembeli hiveknek, akik ez éven át Jézus szent Neve napján, az anyaszentegyház Patronusa, Szent József, Urunk menybemenetele, Nagyboldogasszony, Sz. István király, az egyházmegye Védőszentje, Mindenszentek, s a Szeplőtelen Fogantatás ünnepnapjain a nevezett egyházmegyének a püspök által kijelölt bármelyik templomát áhítatos lélekkel meglátogatják s ott a keresztény fejedelmek egyetértéseért, a hittévelyek megszüntetéseért, a bűnösök megtéréseért és az anyaszentegyház felmagasztaltatásáért Istenhez

[15]

buzgón imádkoznak, amely napon ezt teszik, az Urnak irgalmassága szerint bűneik bocsánatára teljes bucsut engedélyezünk, amely a tisztítóhelyen szenvedő lelkek javára is felajánlható. Ezen engedély csak a jelen évben érvényes. Kelt Rómában, Sz. Péternél a Halász pecsétje alatt 1904. január 24-én, Pápaságunk első évében. Macchi kardinalis helyett N. Marini. (P. H.)

Szatmár-Németi, 1904. január 31-én Gyula s. k. püspök.”

4.

A kegyelmes Főpásztor megállapítja az egyházmegye jubileumi főünnepét.

„Amit lelkem régóta hön óhajtott, amit szent vágyakozással vártam, teljesedésbe ment az szeretett egyházmegyénk jubileumi szent évében. Elhatározásomat menyeyei segítségével támogatta a Mindenható s ígéretem beváltását lehetővé tette az Ő bő áldása.

Jegyesemet, a székestemplomot új díszbe öltöztetni, ez volt az én szívemnek régen táplált vágya, lelkemnek fogadása, amire ígéretet is tettem erős bizodalommal az Úrban. És amit most hirdetek örömmel, az azt bizonyítja, hogy bizodalomban nem csalatkoztam, mert a székestemplom belső renoválásának munkái a legközelebbi napokban befejezést nyernek. Hála Neked, Gondviselő Isten, aki a Te szent neved dicsőségére kezdett nagy munkának szerencsés végzésében kegyelmeddel megsegítettél. Egyedül Téged illet dicséret és magasztalás, aki gyöngé emberek által nagyokat művelsz hatalmadnak erejével.

Ezt a feldiszitett székestemplomot adom én jubileumi ajándéku szeretett egyházmegyémnek, a szent életű nagy püspök, Hám János áldott emlékéhez kötve, aki e templomot fejedelmi bőkezűséggel kiépítette. És amennyi aggódó gondosság, munka és áldozat ez ajándékhoz fűződik,

[16]

ezt mind felajánlom azzal együtt mint főpásztori szeretetemnek zálogát.

Folyó év december 8-án, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén fog a templom az ájtatoskodóknak megnyitni s rendeltetésének ünnepélyesen átadni, az ünnep vigiliáján történő megáldás után. E napot, amely a Szeplőtelen Fogantatás jubileumi ünnepe is, választottam egyuttal egyházmegyénk jubileumi főünnepe napjául. E napnak megünneplését illetőleg a Szeplőtelen Fogantatás jubileumára vonatkozólag alantabb intézkedem. Itt most az egyházmegye jubileumára való tekintettel a következőket rendelem.

December 7-én este, az angyali üdvözletre való harangozás után negyed óráig tartó harangzugás hirdesse a másnapi ünnepet.

December 8-án a székesegyházban s az összes plébániai és szerzetesi templomokban ünnepélyes hálaadó istentisztelet végeztessék, amelyre a hatóságok és hivatalok meghivandók s amelyen a tanuló ifjuság, a kath. körök és egyesületek testületileg jelenjenek meg.

A szentmisét „Te Deum” előzze meg. A szentbeszédekben a szónokok a Szeplőtelen Fogantatás jubileuma mellett egyházmegyénk jubileumáról is említést tegyenek hálaadásra buzdítva a hiveket mindama számtalan jótéteményekért, amelyekben a letűnt száz év alatt részesítette egyházmegyénket a Gondviselő Istennek kegyelme.

Megelőző vasárnapon, december 4-én az ünnep jelentőségét ismertessék meg hiveikkel a lelkész úrak s a folyó évi I. számú körlevelemben foglalt rendelkezés szerint figyelmeztessék őket arra, hogy dicsően uralkodó Szentséges Atyánk kegyelméből e napon teljes bűcsút nyerhetnek azok, akik a kijelölt templomokat meglátogatják, s ott a keresztény fejedelmek egyetértéséért, a

[17]

hittévelyek megszüntetéséért, a bűnösök megtéréséért és az anyaszentegyház felmagasztalásáért buzgón imádkoznak.

Kelt Szatmár-Németiben, 1904. november 15-én. Gyula s. k. püspök."

5.

A kegyelmes Püspök intézkedése a szent év befejezését illetőleg.

„Karácsony Vigiliáján lezárul az egyházmegye jubileumi éve, amelyet a hálaadás, a kegyeletes emlékezés oly szép ünnepei, a kegyelemajándékok elnyerésére, lelki megigazulásunkra szokottnál bővebben nyílt annyi kedvező alkalom, s a tettekre buzdító ünneplés nyomában támadt oly sok istenes cselekedet és üdvösséges alkotás valóban a „szent év” ismérveivel ruháztak fel.

Boldogok mi mindnyájan, akik Isten rendelése szerint itt állunk az egyházmegye történetének ezen nevezetes fordulópontján s a multak emlékének szentelt ünneplés magasztosult érzelmeivel, az elődök példáján felbuzdult lelkesedéssel, a Gondviselő Isten iránt tartozó hálánk lerovásának megnyugtató tudata mellett további segítségébe vetett erős bizodalommal kezdjük meg egyházmegyénk életének újabb századát.

A szent évet, amint Isten segítő kegyelmének leسدésével kezdtük, most Istennek tartozó hálaadással fejezzük be. Hálaadó hódolatunk egyöntetű bemutatása céljából a következőket rendelem:

1. Karácsony Vigiliáján a székesegyházban hálaadó isteni tisztelet tartatik „Te Deum”-mal. (Missa Vigiliae; oratio pro gratiarum actione sub una conclusione.)

A plébániai és szerzetesi templomokban a hálaadó istenitisztelet Karácsony első napján végzendő. (Missa festi; oratio pro gratiarum actione, sicut supra.)

2. Szentmise végeztével a Ciboriumban kitet Oltáriszentség

[18]

előtt 3 Miatyánk és 3 Üdvözlégy mondassék a m. é. XV. számú körlevelemben közölt hálaadó imával.

3. Karácsony Vigiliáján délután 3 órakor huzassanak meg a templomok összes harangjai és szóljanak $\frac{1}{4}$ óráig.

4. Híveiknek alkalmas módon hozzák tudomására a lelkész urak a jubileumi év befejezésének itt megszabott módjait.

Az isteni kisdéd égi kegyelme tegye maradandókká jubileumunk szent örömeit.

Kelt Szatmár-Németiben, 1904. Karácsony hava 15. napján. Gyula s. k. püspök.”

6.

Kegyelmes Püspökünk az egyházmegye jubileuma alkalmából apostoli királyunkhoz a következő, hódoló feliratot intézte:

„Császári és Apostoli Királyi Felség,
Legkegyelmesebb Uram!

A szatmári egyházmegye, amelynek kormányzását Isten irgalmából s az Apostoli Szentszék és Felséged legmagasabb kegyelméből tizenhat évvel ezelőtt átvettem, alapításának száz éves emlékét ünnepli ez évben. A római jubileumok módjára szent évnek nyilvánítottam ezen esztendő, s az anyaszentegyház kincstárából nyert búcsukegyelmekkel igyekeztem növelni és üdvösségessé tenni a jubileumi örvendezést.

Az öröm és hálaénekekkel, melylyel az imádandó isteni Gondviselésnek zengünk dicséretet, egybevegyül szívünknek kegyeletes érzelve azok iránt, akik Isten dicsőségeért lángoló lelkük sugallatát követve megvetették alapját azon nagyjelentőségű intézménynek, amely ma boldogan tekint vissza a fölötte elvonult száz évnek történetére.

[19]

Felséged egyik dicső utódja azon nagy uralkodónak, akinek nevéhez fűződik egyházmegyénk megalapításának emléke. Felséged örököse a magyar királyok apostoli kiváltságainak, fővédnöke a magyar katolikus egyháznak. Azért, midőn a folyó hónap 23-án századik évfordulóját készülünk megünnepelni azon nevezetes eseménynek, hogy b. e. I. Ferencz császár és apostoli király egyházmegyénk alapítási okmányát kibocsátotta, Felséged legmagasabb Trónja előtt megjelenve, úgy a magam, mint egész egyházmegyém nevében legalázatosabb hódolatomat bemutatni s alattvalói törhetetlen ragaszkodásomat és hűségemet kifejezni bátorkodom. A nevezetes évforduló napját ünnepélyes hálaadó istenitisztelettel ünnepeljük, amelyen a nagynevű alapítók áldott emlékének is hálás kegyelettel adózunk, buzgó imával kérjük Istent a Felséges uralkodó Család jólétéért, Felséged hosszú és boldog életéért, alattvalóinak javát czélzó szerencsés kormányzásáért, legmagasabb Trónjának népei szeretetében s tántorithatatlan hűségében gyökerező erősségéért.

Ki egyébiránt legmagasabb kegyelmébe ajánlottan, alattvalói legmélyebb hódolattal és törhetetlen hűséggel öröklök.

Császári és Apostoli Királyi Felségednek Szatmár-Németi, 1904. márczius 20-án, legalázatosabb káplánja és leghívebb jobbágya: Meszlényi Gyula, szatmári püspök.”

7.

A kegyelmes Főpásztor feliratára Ő Felségétől, Apostoli Királyunktól, a kabinetiroda utján, a következő válasz érkezett:

„Nagyméltóságú és főtisztelendő Meszlényi Gyula urnak, belső titkos tanácsos, róm. kath. megyés püspök. Szatmár-Németi.

[20]

Van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy Ő csász. és apost. kir. Felsege Nagyméltóságodnak és a kormányzása alatt álló szatmári egyházmegyének ezen egyházmegye alapításának százéves emlékünnepe alkalmából kifejezett hódolatát és hű ragaszkodása biztosítását köszönetének nyilvánítása mellett legkegyelmesebben tudomásul venni méltóztatott.

Bécsben, 1904. évi márczius hó 22-én.”

8.

A kegyelmes Püspök két diszpédány „Emlékkönyvet” küldött Rómába. A latin kíséző levél magyar fordításban így szól:

„A szatmári püspökség és egyházmegye alapításának századik évfordulója alkalmával, ezen örvendetes eseménynek jeléül, saját költségemen, Emlékkönyvet adtam ki. E könyvből két diszpédányt küldök Főmagasságodhoz. Az egyiket Krisztus földi Helytartója iránt érzett tántoríthatatlan hűségem, legalázatosabb hódolatom és fiui ragaszkodásom zálogául a Szentséges Atyának bátorkodom felajánlani; a másikat kegyeletem és tiszteletem biztositékaul kérem, fogadja el tőlem Főmagasságod. Mindkét példányhoz mellékelve van a könyvnek előszava magyarból latin nyelvre fordítva.

Legalázatosabban kérem Főmagasságodat, hogy e könyvet a Szentséges Atyának lábaihoz tenni méltóztassék.

Ki egyébként, szent bitorát csókolva, mély tisztelettel vagyok

Szatmár-Németi, 1904. április 11.

Főmagasságodnak legalázatosabb és legkészségesebb szolgája Meszlényi Gyula, szatmári püspök.

Főmagasságu és ftdő Merry del Val Ráfael, kardinális, államtitkár úrnak. Róma.”

[21]

Rómából a latin nyelven irt válasz magyar fordításban így szól:

„Nagyméltóságú és Ftdő Püspök úr!

Azon Emlékkönyvből, melyet egyházmegyéd részére legközelebbi időben kiadtál, hogy minél fényesebben ünnepeljéd meg az egyházmegye megalapításának százéves évfordulóját, két példányt köszönettel vettem. Ama példányért, melyet nekem szántál, őszinte köszönetet mondok; a másik példányt illetőleg pedig örömmel hozom tudomásodra, hogy ezt Ő Szentsége, a Pápa a legkegyesebben elfogadta és elismerő, kegyeletteljes hajlamainak zálogául Reád, papjaidra és hiveidre Apostoli áldását a legnagyobb szeretettel adja.

Ezen alkalommal fogadd tőlem irántad való őszinte vonzalmamnak nyilvánítását, melylyel vagyok

Róma, 1904. április 23.

Legőszintébb hived Merry del Val Rafael, kardinális.”

10.

A kegyelmes Főpásztor az „Emlékkönyv” egy diszpéldányát, a kabinetiroda utján, megküldötte Ő Felségének, az Apostoli Királynak a következő kísérő levéllel:

„Császári és Apostoli Királyi Felség,
Legkegyelmesebb Uram!

Legmélyebb alázattal bátorkodom Felséged legmagasabb Trónja elé járulni esedezve, hogy a szatmári egyházmegye alapításának századik évfordulója alkalmából kiadott Emlékkönyv (Schematismus centenarius) idemellékelt példányát alattvalói hódolatom és Felséged iránt mélyen érzett hálám csekély jeléül legkegyelmesebben elfogadni méltóztassék.

[22]

Ki egyébiránt törhetetlen hűségem és legalázatosabb hódolatom kifejezésével vagyok

Császári és Apostoli Királyi Felségednek Szatmár-Németi, 1904. április hó 12-én. Legalázatosabb káplánja és leghivebb jobbágya Meszlényi Gyula, szatmári püspök.”

11.

Válasz az előbbi pontban említett hódoló felterjesztésre:

„Nagyméltóságú Püspök Úr!

Ő cs. és ap. kir. Felsége a Szatmári püspökség 100 éves fennállásának megünneplése alkalmából „A szatmári püspöki egyházmegye Emlékkönyve 1804—1904.” czímen kiadott s Nagyméltóságod által legfelsőbb helyre benyújtott művet a cs. és kir. családi hitbizományi könyvtár számára legkegyelmesebben elfogadni és egyben meghagyni méltóztatott, hogy legmagasabb köszönete Nagyméltóságodnak a mű benyújtásáért tudtul adassék. Erről van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni. Budapest, 1904. évi július hó 30-án Berzeviczy.”

12.

Az egyházmegye alapításának századik évfordulója alkalmával megtartandó jubileumi főünnep, amint azt a kegyelmes Püspök 1904. évi XI. számú körlevelében elrendelte, a püspöki székhelyen 1904. év december 8-án tartatott meg, midőn ugyanis a fényesen restaurált székesegyházban, a templomot teljesen betöltő hívő közönség előtt, hol jelen voltak az összes hatóságok és mindkét rendbeli tisztikar, mindnyájunk őszinte öröme, maga a kegyelmes Főpásztor végezte, fényes segédlettel, a szentmisét.

Az ünnepnek fontosságát méltató, szép gondolatokat tartalmazó, ragyogó képletekkel bővelkedő szent beszédet,

[23]

szokott ékesszólásával, dr. Wolkenberg Alajos, theol. tanár, sz. széki ülnök tartotta.

13.

A kegyelmes Főpásztor 1903. évi XV. számú körlevelében a 8. pontban így szólott: „Miként a Szeplőtelen Fogantatás dogmájának jubileumára vonatkozó körlevelemben, t. i. — 1904. évi XI. számú körlevélben, — említettem, 1904-ben valamelyik alkalmas Mária-ünnepen egyházmegyei zarándoklat fog indulni Mária-Pócsra, ezen zarándoklatot az egyházmegye jubileumára vonatkozó jelentőséggel is felruházom.”

Megtörtént e fényes és ünnepélyes zarándoklat Tóth József, szatmári káplán vezetése mellett, amint hiszszük a legnagyobb lelki haszonnal 1904. év szeptember 8-án Kisasszony ünnepén.

A zarándoklat vezetőjéhez, Tóth József káplánhoz szeptember 8-án Szatmár-Németiből Mária-Pócsra a kegyelmes Püspök a következő táviratot küldötte: „Lélekben köztetek vagyok és atyai szívem szeretetével küldöm nektek főpásztori áldásomat. Gyula, püspök.”

14.

Az egyházmegye jubileumi évének alkalmából a templomban tartott ünnepeken kívül még egyes tanintézetek is rendeztek ünnepeket; így például a papnevelde, zárdai iskolák stb., midőn felolvasás, ének, szavalás és zenedarabok eljátszásával iparkodtak örvendem és a vendégekként megjelent, mindannyiszor nagyszámu hallgató közönségben örvendetes hangulatot gerjeszteni.

15.

Az egyházmegye jubileuma évének keretében tartotta meg a szatmári kir. kath. főgymnasium 1904. év

[24]

december 6-án megalapításának százéves évfordulóját. E főgymnasiumot 1636-ban Pázmány Péter alapította, az 1780-as években megszűnt; míg végre 1804. évben I. Ferencz, apostoli király, az egyházmegye püspökének fáradozása és áldozatkészségével, új életre keltette.

Az ünnepély, melyen a vallás és közoktatási Miniszter képviselőjében Boncz Ödön dr. miniszteri tanácsos volt jelen, fényes és meglepően szép lefolyású volt. Több főgymnasium testületileg képviseltette magát.

II.

A kegyelmes Püspök aranymiséjének megünneplése a templomokban és iskolákban.

A Főpásztor köszönete.

Meszlényi Gyula, püspök Velenczében Fehérmegyében született 1832. év január 22-én. Elemi és középiskolai tanulmányait Pécsen és Székesfehérváron, theológiai tanulmányait a bécsi Pázmányintézetben bevégezvén, 1854. év július 27-én Sczitóvszky Ker. János, kardinális, esztergomi érsek és primás által pappá szenteltetett.

Első szentmiséjét 1854. szeptember 17-én mutatta be Meszlényi Gyula a Mindenhatónak. Fontos és örvendetes esemény a papi életben az első szentmise, a primitia; de sokszorosan fontosabb és örvendetesebb az aranymise, a secunditia; amennyiben ez ritka kegyelem. Eme ritka kegyelemben részesítette a Mindenható kegyelmes püspökünket, ki 1904. év szeptember 17-én Mária-Pócson ajánlotta fel Istennek, örömkönyek között és egész valóját átjáró meghatottsággal és hálatelt lélekkel aranymiséjét.

*

Néhány nappal megelőzőleg, mielőtt a kegyelmes püspök Mária-Pócra ment volna el székhelyéről, a székeskáptalan a püspök úr Ónagyméltósága aranymiséje alkalmából egy gyönyörű kivitelű kelyhet készítettett, melynek

[26]

kupája és patenája szinarany, többi része gazdagon aranyozott ezüst és pompás drága kövekkel van ékesítve. A káptalan tagjai testületileg jelentek meg Önagyméltóságánál és fiui hódolatuk jeléül felajánlották a kelyhet ötven éves papi jubileumának emlékére. A kehely talpának felső részén, kék és piros zománczetükkel a következő chronostichon van: Eppo suo seCunDItlas CeLebrantI offert CapItuLuM. A főpásztort kellemesen lepte meg a káptalan tagjai részéről jött megemlékezés és kegyesen fogadta el a szép ajándékot.

*

Az aranymise ünnepének lefolyását a „Heti Szemle” 1904. évi szeptember 21-én megjelent 39-ik számában foglaltak alapján a következőkben ecsetelem:

1.

Jubiláris ünnepségek Mária-Pócson.

„Hálaadásnak szent oltára épült a mária-pócsi templom csodás kegyképe előtt, — írja a „Heti Szemle” fennebb jelzett helyen, — fehér őszi rózsák mosolyogtak alá a lobogó gyertyák pereméről, élő virágerdő illatárja, vidám orgona zenéje s ünnepi örömtől remegő szivek édes dobogása fogadta a szeretett egyháznagyot, ki felmagasztosult ihlettel aranymiséje áldozatát jött bemutatni a gondviselő égi Atyának az Ő szeretett Leánya kegyelmi képe előtt.

Hasztalan vonult el az ünneplés hiú zajától, a szeretet ragaszkodása nyomon követte. Kiséretében voltak Szatmárról Pemp Antal, prépost-kanonok, Szabó István, apát, irodaigazgató, Hámon Róbert, pápai kamarás, szentszéki jegyző, Tóth József, segédlelkész, Székely (Stauder) Gyula, szerpap, Izidora és Sarolta, irgalmas nővérek (koszorus leányok czimen) Frater Alajos, római trinitarius, dr. Erdélyi Károly, orvos, Szabó István, magánzó, Toldy István és a püspöki udvar férfi szolgálói. A pócsi nagy

[27]

templom megtelt lobogó zászlók alatt özönlő, hű néppel, a bazilita rend összes tagjai s a Szabolcsvidéki papok Holló Mihály, pócspetri plébános vezetése alatt várták a templom ajtajánál, meghajolva, igaz kegyelettel, midőn a püspök méltósággal kiegyenesedve szentelt vízzel meghinté a Szatmárról jött hivekkel vegyes buzgó népet.

„Emeld fel köröskörül szemeidet, és lássad: mindezek egybegyűlnek, hozzád jönnek; a te fiaid.....” Izaiás

60, 4. v.

Az ősz püspök áhitattal lépdelt az oltárig, pár perczig térdreborulva, a kegykép előtt néma imába mélyedt; aztán magára ölté az arannyal átszőtt albát, az aranyos ünnep varázsától még sugárzóbb arany kazulát, arany virágcsokrot kötöttek jobb karjára s letérdelt, hogy megindulástól elfogódott hangon a „Veni Sancte”-t intonálja.

Aztán megkezdte fenséges örömmiséjét.

Mit érezt a szive, midőn, karjait kitarva, kedves jelszavával — Pax — üdvözlé hiveit, kik zsongó énekkel térdeltek körül az oltárt? Mit érezt a szive, midőn a miseimában ő, ki félszázad óta közbenjáró az ég és föld között, most kiválóan önmagáért könyörgött? Mit érezt a szive, midőn a koronás aranykoszorúval (a szatmári irgalmas nénék hódoló ajándékával) borított, drágakövekkel ékesített aranykelyhet (a szatmári káptalan szeretetének zálogát) kezébe vette, hogy fölemelje a legszentebb hálaadás áldozatával ?

Ilyen ünnepet a kegyelmek Istene csak kedvelt gyermekének ad, az érdeemes élet diadalául, az örökkévaló boldogság záloga gyanánt.

Áldozásra csöngettek, a főpásztor hűséges népe oda térdelt az oltár elé, hogy hálával csókolt atyai kezéből fogadja e szent ünnepen az örök élet kenyerét. Az egyházmegyei iroda alkalmazottja, Toldy István, továbbá Ő Excellentiája udvarmestere, Hauerstein Ferencz és Frank

[28]

Péter komornyik feltűzték mellökre a római lateráni főkáptalan által adományozott, piros-kék szallagon függő, ezüst érdemkeresztet, melyet a kegyelmes püspök úr eszközölt ki számokra Rómából aranymiséje alkalmából.

S midőn végre a szentmise végén a fáradságot nem ismerő Főpásztor, püspöki süveggel fején, pásztorbottal kezében, a néphez fordult, hogy örömdádsát adja reá a Szentháromság nevében, nem láthatott a nagy templomban mást, csak könnyező szemeket, ha ugyan jóságos tekintete áttört saját édes könyecseppjein.

Az ünnepi szentmisét Te Deum követte, melynek riadó hangjaiban egyesült aranymisés püspök atyánk minden gyermekének hálasóhaja. Amint a szeretet apostola látta a Titkos jelenések könyvének Isten-jelét viselő népét lelke előtt, úgy érezhette a szeretett főpap merengő lelke körül egyházmegyéje összes hiveit, kiknek száma szinte 144 ezer s kiknek homlokán a szeretet, hűség és hála Isten-jele. (Tit. Jel. 14. f.)

Ezután a kegyelmes ur ülve hallgatta végig Szabó István apát, irodaigazgató szentmiséjét, mialatt a meghatott nép a szent olvasót imádkozta.

A bold. Szűz csodás képe malasztos jósággal nézett alá a kedves ünnepségre, melynek lélekemelő befejezéséül a jubiláns főpap ünnepi kelyhének arany koszoruját a kegyképnek ajándékozta s az oltáron egy vánkásra sajátkezüleg elhelyezte.

Harangzugás közben távozott a kegyelmes úr a templomból a pócspetri plébános vendégszerető otthonába, hol a tiszteletére sereglett, papságnak s hiveinek, nevezetesen a szatmári püspöki fielemi iskola képviselőjében jött Jankovics János igazgatónak üdvözlését szellemességének lebilincselő varázsával fogadta s aranymiséjére vonatkozó emlékképeket osztott ki.”

2.

Jubilaris ünnepek a püspöki székhelyen. Szatmár-Németiben.

„A szatmári ünnepek, — folytatja a Heti Szemle i. h. — méltók valának a szép nap fenségéhez. Aki végig nézte azokat, gyönyörrel távozott az ünnepek helyéről, mert nem sablonszerű tiszteletnyilvánítások hideg frázisai valának, hanem mindenik a lelkek mélyéről fakadt, a tűz, az erő, őszinteség ott honolt a szemekben, s belevegyült az ajkáról elhangzott röpke szók hullámai közé. Magasztos, lélekemelő pillanatok valának azok, méltók az örök Klio Muzsájának tollára.

Az aranymisét megelőző napon, pénteken délután már lobogódiszt öltött a piac környéke. Este minden templomban megszólaltak a harangok, imára híva fel a város közönségét, hogy egyesítse azzal a fohászszal, mely e pillanatban a máriapócsi zárda falai közül tör fel az egek urához az aranymisés főpásztor ajkairól.

Az aranymise napján reggeli 9 órakor ünnepélyes szentmise volt a zárdatemplomban, melyet Hehelein Károly prelatus-kanonok végzett. Jelen voltak a meghívott hatóságok és tisztikar képviselői s nagyszámu közönség. A szentmisét Te Deum előzte meg. Hálát adott a hivek serege az egek Urának mindama jókért, melyekkel pályafutása alatt az egyházmegye püspökét elárasztotta, s kérte a kegyelmeket életének további folyamára.

*

Szombaton, tehát az aranymise napján a reggeli órákban mindjárt a gyermeksereg sietett leróni háláját jótevő atyja iránt. Nyolcz órakor az elemi fiuiskola növendékei rendeztek ünnepélyt. Az ünnepség válogatott és szépen előadott sorrendje a legmagasabb igényeket is képes volt kielégíteni. Az ünnepi beszédet Tóthfalussy

[30]

Dániel, hitoktató tartotta, a gyermekek lelki és szellemi világához mért egyszerű szavakban. Ezután következett a szent mise felajánlása a kegyelmes Főpásztor jólétéért.

*

Aranymisét ülő Főpásztorra íránt a kir. kath. főgymnasium azzal róttá le tiszteletét és háláját, hogy szeptember 17-én a gymnasium kápolnájában énekes nagy misére gyült össze s azon buzgón imádkozott szeretett Főpásztoráért.

Az énekes szent misét dr. Fechtel János, hitszónok végezte, ki evangelium után az ifjusághoz intézett megkapó szavakkal és melegséggel ecsetelte a napnak fontosságát és befejezésül felhivta az ifjuságot, hogy ajánlják fel a szent misét a jubiláló Főpásztorért.

*

A kir. kath. tanítóképző intézetben, többször említett napon, szintén a délelőtt folyamán volt az ünnepély a legbővebb és legváltozatosabb programmal megtarvta. Az ünnepi beszédet Perényi János, intézeti igazgató mondotta.

*

Szép ünnepélyt rendeztek a b. e. Hám János, püspök által alapított konviktusban az ifjusági kongregánis-ták és az intézet növendékei vasárnap (szept. 18.) délelőtt.

*

Ugyancsak vasárnap (szept. 18-án) délelőtt fél 11 órakor mutatták be hódolatukat, az egyházmegye Főpásztora aranymiséje alkalmából, a zárdában lévő intézetek növendékei. A szépen egybeállított műsor zene, ének, élőkép, szavalat stb. részletekből állott.

*

Vasárnap (szept. 18-án) este 6 órakor a kath. kaszinó tartott ünnepélyt. A kaszinó ünnepe olyan bensőségteljes

[31]

volt, melynek őszintesége a lelkek mélyéből fakadt. Az ünneplő közönség oly nagy számmal jelent meg, hogy minden szoba telve volt, sőt még az épület folyósóján is alig lehetett mozogni. Az ünnepi beszédet dr. Wolkenberg Alajos, teológiai tanár tartotta azzal a szónoki művészettel, mely ritka embernek adatik meg.

Ugyanekkor osztották ki az Irodalmi Kör nevében Bodnár Gáspár, képzőintézeti tanárnak: „Jubiláló egyházmegyénk aranymiséés püspöke” című füzetét.

*

A papnevelde ily czimen 1904. decz. 4-én tartott ünnepet, szép műsorral, fényes közönség jelenlétében.

3.

Jubiláris ünnepek a vidéken.

Máramarosszigeten a Mária-Valériáról nevezett nevelő és tanintézet szépen sikerült ünnepélyt rendezett a kegyelmes Főpásztor aranymiséjének alkalmából szept. 17-én. A műsor zene, ének, alkalmi köszöntő és melodráma részletekből állott. Az ünnepi beszédet Müller Károly, apát-plébános mondotta.

*

Turvékonyán is nagy kegyelettel ünnepelték meg szept. 17-ét. A hajnali harangozás után kezdődött a nagymise, melyet Pásztory Árkád, sz. Bazil-rendi áldozár végzett. Rengeteg nép volt jelen. Mise után Pásztory megkapóan ecsetelte a napnak jelentőségét. Felhívta a népet, hogy imádkozzék a szatmári püspök jólétéért.

4.

Az aranymise napján érkezetű üdvözlő táviratok.

Ő Felsége, az apostoli király távirata a kabinetiroda utján a következő volt: „Ő csász. és apost. kir. Felsége

[32]

sége kabinetirodájára. Nagyméltóságú és főtisztelendő Meszlényi Gyula v. b. t. t, róm. kath. megyés püspök úrnak.

Ő császári és királyi apostoli Felsége üdvözli Nagyméltóságodat áldozásának mai ötvenedik évfordulója alkalmából és őszintén kívánja, hogy egészségét mielőbb visszanyerve az egyház és hazának még sok hasznos szolgálatot tehessen. Legfelsőbb parancsra. Kőnig.”

Csaknem egy időben érkezett meg Vaszary Kolos, Magyarország hercegprimásának, kardinális érseknek üdvözlő távirata, mely a következő tartalmu volt: „Fogadja Excellentiád áldozópapságának ötven éves jubileuma alkalmából őszinte üdvkívánataimat.”

Üdvözlő táviratok érkeztek továbbá:

Posilovics György, zágrábi érsektől.

Bubics Zsigmond, kassai püspöktől.

Várossy Gyula, székesfehérvári püspöktől.

Dr. Párvy Sándor, szepesi püspöktől.

Szabó János, szamosújvári gk. püspöktől.

Sujánszky Antal, esztergomi nagyprépost, czimzetes püspöktől.

Boltizár József, főllesztelt püspök, érseki helynöktől, Esztergomból.

Podraczky István dr. cz. püspök, nagypréposttól, Rozsnyóról.

Schönborn-Buchheim Károly gróftól, Bereg-Szent-Miklósról.

Teleki Sándor gróftól és családjától, Somkutról.

Perényi Zsigmond báró főispántól.

Szabó Sándor, alispántól, M.-Szigetről.

Özv. Vécsey Józsefné, báróné és családjától, Sárközről,

Pápay Sándor, tábornoktól és Tarttner, provincialistól, Bécsből.

Lippe, kanonoktól, Bécsből.

[33]

Vajda Ödön, apáttól, Előszállásról.
Halmos Ignác, kanonoktól, Nagy-Szombatról.
Kanter Károly, apátplébánostól, Budapestről.
Rézbányay János, akadémiai tanártól, Pécsről.
Nagy Géza, bárótól, Ischlből.
Welschl, udvari tanácsostól, Bécsből.
Meszlényi Benczétől és Meszlényi Páltól, Kápolnásnyékről.
Ambrozovics Ilka, Béla, Lajos, Budapestről.
A komáromi hitközség.
A Máramarosszigeti egyháztanács.
Gellért Endre, polgármester, Nagybánya város hatósága és közönsége nevében.
Bohner, igazgató a munkácsi főgymnásium tanári karának nevében.
Jékey Mór, Zsigmond és családjaik Géberjénből.
Kovács Leo, ny. ezredes, Nagykárolyból.
Láng Ferencz, esperes-plébános, Erdődről.
Thinagl, kir. közjegyző, Nagyszombatról.
Sötér Károly, Balassagyarmatról.
Keményffy Kálmán, Esztergomból.
Ilmárszky Imre, Jékey István, Géberjénből.
Dr. Barkász és neje, M.-Szigetről.
BacsKay ref. lelkész és többen, Csapról.
Lőrinczy, ungmegyei alispán a vármegye közönsége és tisztikara nevében.
Nedeczey János, orsz. képviselő, Munkácsról.
A nagybányai polgári leányiskola.
Az ungvári Máriaház bizottsága nevében: Dobróvszky, elnök.
Ezekon kívül még igen sok sürgöny érkezett, melyekkel azért nem számolhatunk be, mert Mária-Pócson maradtak.

[34]

A kegyelmes Főpásztor köszönete. „Örök hála és magasztalás az isteni Gondviselésnek azon kegyelemért, hogy az oltár szolgálatában eltöltött félszázad után megengedte aranymisés áldozatomat bemutatnom a kegyelmek Anyjának pócsi szentélyében, a csodatévő Szűz kegyelmi képe előtt. Lelkemben szent örvendezéssel, szememben a meghatottság könyeivel léptem az oltárhoz, hogy felajánljam a hálaáldozatot.

Jól esett tudnom, hogy sokaknak imája kísért e szent helyre, akik szeretetüknek és tiszteletüknek jelét aképen is nyilváníták, hogy üdvözléssel, jókivánataik kifejezésével fokozták ez emlékezetes napom örömét és boldogságát.

Egyházmegyéim t. Papságának, ugyszintén az egyes hitközségeknek, egyházmegyei intézeteknek, testületeknek, egyesületeknek, szóval mindazoknak, akiktől örömmünnepem alkalmából hasonló üdvözléseket vettem, ez uton mondok hálás köszönetet. Mindnyájukra főpásztori szívem túlaradó szeretetével adom aranymisés áldásomat.

Szatmár-Németi, 1904. október 1-én Gyula, s. k. püspök.”

III.

A bold. Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról szóló hitcikk kihirdetésének 50-ik évfordulója.

Bold. eml. IX. Pius pápa Rómában 1854. évi december 8-án hitcikk gyanánt kihirdette a kinyilatkoztatás forrásaiban foglalt azon igazságot, hogy a boldogságos Szűz Mária, a mindenható Isten különös kegyelméből és kiváltságából, Krisztus Jézusnak, az emberi nem Megváltójának, érdemeire való tekintettel, fogantatásának első percétől, az eredeti bűnnek minden szeplőjétől megóvatott és ment maradt.

Ezen hitcikk kihirdetésének volt 1904-ik évben ötvenéves fordulója.

Hogy az egész földkerekségen minél fényesebben, de egyszersmind egyöntetűen ünnepeljék meg a kath. hívek a Szeplőtelen Fogantatás ötvenéves jubileumát, e célból már bold. eml. XIII. Leo, pápa kinevezett egy, a főmagasságu kardinálisokból alakított bizottságot; a nagy pápa halála után ugyanezen bizottságot a jelenleg dicsőségesen uralkodó pápa, X. Pius, ŐSzentsége is megerősítette.

A főmagasságu kardinálisok említett bizottsága 1903. év augusztus 15-én egy Decretum-ot adott ki, melynek nyomán kegyelmes Püspök úrunk a következő körlevelet tette közzé:

[36]

„1. A Szeplőtelen Fogantatás ünnepe úgy ezen, mint a következő évben lehetőleg nagy fényvel ünnepeltessék. Az ünnepi szent beszédben magyarázzák meg a lelkes urak a közzétett felhívás alapján e jubileumnak jelentőségét s főleg a plébánia területén levő sz. Rózsafüzér- és más ájtatos társulatok bevonásával igyekezzenek ez ünnepet fényessé és híveik lelkében emlékezetessé tenni.

2. Az ünnep nyolczada alatt úgy a jelen, mint a jövő évben délutánonként litánia tartassék. A kitett Oltáriszentség előtt mondassák el a lorettói letenye, a szokásos könyörgéshez hozzacsatolva a nép nyelvén az egyház imáját a Szeplőtelen Fogantatás miséjéből.

3. Az első áldozási ünnepély az 1904-iki évben a szokottnál nagyobb fényvel tartandó meg s a lelkes urak úgy az előkészítő tanításnál, mint az alkalmi szentbeszédben különös tekintettel legyenek a jubileumra. Említsék meg azt is, hogy ezt az első áldozási ünnepélyt az egyházmegyében szent emlékü Hám János püspök honosította meg.

4. Óhajtom, hogy az 1904-ik év folyamán az egyházmegyének minél több plébániáján szent missiók tartassanak. A lelkes urak idejekorán tegyék meg erre vonatkozólag a bejelentést, hogy a missionárius atyák meghívása iránt intézkedhessem.

5. Az 1904-ik évben valamelyik alkalmas Mária-ünnepen egyházmegyei zarándoklat fog indulni Mária-Pócsra. A zarándoklat ideje később lesz megállapítva és kihirdetve. Engedje Isten, hogy e zarándoklatot magam vezethessem.

Kelt Szatmár-Németiben, 1903. november 19-én. Gyula, s. k. püspök."

*

Dicsőségesen uralkodó X. Pius, pápa ŐSzentsége által Rómában 1903. évi december 7-én kiadott Breve

[37]

értelmében kegyelmes Püspök urunk az itt következő körlevelet tette közzé:

„Hódoló tisztelettel fogadván az apostoli iratot, a Szent Atyának szándéka szerint és az 1903. évi november 19-én megjelent XIII. számú körlevelemben foglaltakkal kapcsolatban a következőket rendelem:

1. A jelen évnek még hátralévő részében minden hónap 8-ik napján, minden templomban, a főmise után, a szeplőtelen Szűz tiszteletére mondassék el az alantabb közlött ima.

2. Ugyanazon napokon csak egy votiv mise mondható a boldog. Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról, lehet az énekes vagy olvasott. Amennyiben pedig ezen szentmise oly kiváltsággal bír, mint a Jézus Szentséges Szívéről szóló, minden hónap első péntek napján mondatni szokott votiv mise: mondassék Gloria és Credo-val és egy imával; ha azonban I. class. ünnep, vagy I. class. vasárnap, vagy a boldog. Szűznek valamely más ünnepe, vagy kiváltságolt feria, vigília, oktava kerül elő, akkor természetesen az itt felsorolt ünnepekről és napokról vétetik a mise formula és a votiv miséről csupán commemoratiót kell venni, a napi oratiók után, de egy záradék alatt.

Azon templomokban, melyekben ezen ájtatosság megtartatik, a magán misékben is vehető commemoratio a boldog. Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról, mint az a simplex ünneppé változtatott duplex ünnepeknél szokásban van.

3. A ker. hiveket a szószékről előre figyelmeztetni kell az ájtatosságról és azon módról, mely szerint a búcsúban részesülhetnek. Szentmise végén három Üdvözlégymondása után az itt következő ima mondandó:

V. A Te szeplőtelen fogantatásod Istennek szűz Szülője,

R. Örömet hirdetett az egész világnak.

[38]

Könyörögjünk.

Szentséges Szűz, ki az Urnak tetszettel és az Ő Anyjává lettél, aki szeplőtelen vagy testben, lélekben, hitben és szeretetben; a Te bűn nélkül való fogantatásod hitbeli kihirdetésének szentelt ezen ünnepélyes jubileum idején tekints irgalmasan mi reánk, a kik siralmas helyzetünkben a Te hatalmas pártfogásodért esedezünk! — A gonosz kigyó, a kit először sujtott az átoknak szava, szüntelen leselkedve ostromolja Évának árva fiait. Azért ó áldott Anyánk, Királynőnk és Szószólónk, a ki fogantatásod első pillanatában összezuztad az ellenség fejét, juttasd el — esdve kérünk — könyörgésünket, melyet Veled egy szívben egyesülve bemutatunk, Istennek trónja elé, hogy az ellenünk vetett gonosz cselfogásoknak soha hitelt ne adjunk, és így mindannyian eljussunk az üdvösség révpartjára s annyi veszedelem között az Egyház és keresztény társadalom újból zengedezzék a szabadulás, a győzelem és béke dicsőnekét. Amen.

(„Mindazoknak, kik ezen imádságot elmondják, napjában egyszer, 300 napi búcsút engedünk.” Kelt a vatikáni palotában, 1903. szeptember 8-án. X. Pius pápa.”

Kelt Szatmár-Németiben, 1904. ápril. 22. Gyula s. k. püspök.”

*

A Boldogságos Szűz Szeplőtelen Fogantatásának félszázados jubileuma alkalmából a kegyelmes Püspök a következő körlevelet adta ki:

„A keresztény katolikus világ nagy ünnepre készül. Folyó év deczember 8-án lesz ötvenedik évfordulója ama nevezetes napnak, amidőn b. e. IX. Pius pápa az anyaszentegyház fejének csatlakozhatatlan tanítói tekintélyével ünnepélyes formában kihirdette a Boldogságos Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról szóló hitcikkelyt.

Dicsően uralkodó Szentséges Atyánk f. é. február

[39]

2-án kelt apostoli levelében a Boldogságos Szűz iránt lángoló szeretetének és tiszteletének ékes szavával szól e jubileumról s annak minél fényesebb megünneplésére buzdítva a katolikusokat az anyaszentegyház kincstárából búcsúkegyelmet engedélyez.

Lelkesen követik az egész földkerekség katolikus népei a szent Atya felhívását; nekünk magyaroknak e felhívás készséges követésében előljárni illik. Tegyük ünnepélyes tanuságot őseinktől öröklött s lelkünkkel összeforrott szeretetéről a magyarok Nagyszűzének, rójuk le hálatartozásunkat századokon át tapasztalt anyai oltalmáért, mennyei pártfogásáért lelkes ünnepléssel.

Egyházmegyémben ez ünneplés módzatait következőképen állapítom meg:

1. Advent II. vasárnapján a jubileumi ünnep a hiveknek kihirdetendő. A szentbeszédben készítsék elő a lelkész urak hiveiket az ünnepen elnyerhető búcsú kegyelmére.

2. Deczember 7-én délben, az „Urangyala” után a templomok összes harangjai szóljanak negyedóraig. Ugyanenapon délután ünnepélyes vecsernye, vagy, ahol ez szokásban nincs, a Ciboriumban kitett Oltáriszentség előtt litánia tartassék. Ezután gyóntatás.

3. Deczember 8-án a székesegyházban s az összes plébániai és szerzetesi templomokban ünnepélyes nagymise végzendő a kifejthető legnagyobb fényvel. A kath. egyletek és társulatok jelvényeikkel és zászlóikkal jelenjenek meg. Mise végén felajánló imádság a Boldogságos Szűzhöz. (Eszterházy Pál herczeg imája. Lásd: Ájtatosságok könyve 157. lap.) A székesegyházban a pápai áldás ünnepélyes kiosztása.

4. Az ünnep nyolczada alatt mindennap délután a Ciboriumban kitett Oltáriszentség előtt Rózsafüzér ájtatosság végeztessék a lorettói litániával és a szokásos imákkal,

[40]

melyekhez a pápáért való imádság csatolandó. A nyolczad utolsó napján tartandó ájtatosságot „Te Deum” zárja be.

5. Az összes kath. iskolák és nevelő intézetek az iskolai év folyamán egy, tetszés szerint választandó napon, amely iskolai szünnap leendő, az istenitisztelet után iskolai ünnepélyt rendezzenek szavalattal, beszéddel és énekkel — a Bold. Szent Szűz, Magyarország Nagyasszonyának tiszteletére, hogy őseink ragaszkodását, kegyeletét égi Pátrónánk iránt a gyermekek szívébe véssék s azokat az ő gyakorlati tiszteletére serkentsék.

Kelt Szatmár-Németiben, 1904. november 20-án. Gyula, s. k. püspök.”

*

A kegyelmes Főpásztor fennebb közlött körlevelének 5. pontja értelmében a Szepőlótelén Fogantatás félszázados évfordulóján szép ünnepélyeket rendeztek: A papnevelde, a zárdában elhelyezett iskolák, a Hám-féle konviktus, a kir. kath. tanítóképző intézet szent gyakorlatot tartott, a róm. kath. püspöki fielemi iskola.

A vidéken pedig: A m.-szigeti Márai Valéria nőnevelő intézetben, továbbá M.-Petriben, Csicszerben, Ungváron, Tibán és másutt tartattak lélekemelő ünnepségek, melyekről a „Heti Szemlé”-ből közlöttek alapján értesültem.

**IV.
A szent évnek folyamában végzett irgalmassági
cselekedetek.**

Áldott emlékü Főpásztorunk kegyes adakozásai az 1904. év folyamán:

1. A székesegyház renoválására (folytatólag)	87.988 K — f
2. A püspöki uradalom tiszti nyugdíjalapjára	40.030 K — f
3. A máramarosszigeti Mária Valeria intézetnek alapítványul.....	30.000 K — f
4. A munkácsi templom építésére . . .	12.000 K — f
5. A nagyszöllősi plébánia építésére . . .	10.000 K — f
6. A sajtó alatt lévő Szentek Élete eddigi költségeire.....	10.604 K — f
7. A szatmári tanítóképző intézet mellett épült templom felszerelésére (folytatólag) .	9.550
K — f	
8. A szatmári tűzoltó őrtorony építésére (folytatólag).....	8.600 K — f
9. Aranymiséje alkalmából a szegényeknek	8.000 K — f
10. Hám János szentté avatási perének költségeire	4.000 K — f
11. A székesegyház részére beszerzett ezüst ornatusért.....	8.067 K — f
12. A szatmári kir. kath. főgimnázium tápintézetének kibővítésére.....	3.800 K — f

[42]

13. A Szent József imakönyv kiadására . . .	3.968 K — f
14. Az egyházmegye százéves jubileuma alkalmából kiadott Schematismusra	4.877 K 30 f
15. A nevetlenfalusi templom építésére és felszerelésére (folytatólag)	2.987 K 40 f
16. A huszti templom orgonájára	1.500 K — f
17. A zsérczi templom orgonájára	1.100 K — f
18. Hám János püspök sz. beszédei III. kötetének kiadására.....	1.753 K — f
19. A komáromi apácák intézetének . . .	1.000 K — f
20. A jeruzsálemi zarándokháznak	1.000 K — f
21. Lelkészek és segédlelkészek fizetésének javítására.....	3.410 K — f
22. Tanítók fizetésére és fizetéspótlékára .	15.532 K — f
23. Templomok építésére, javítására és felszerelésére	10.859 K 64 f
24. Iskolák építésére és felszerelésére, tanítók és tanulók segélyezésére	8.537 K 91 f
25. Jótékony egyesületekre és intézetekre	7.418 K 65 f
26. Vegyes jótékony segélyezésekre . . .	8.811 K 45 f
27. Ájtotossági czélokra.....	3.913 K 09 f
28. Irodalmi czélokra.....	2.763 K 60 f

Összesen: 312.041 korona 04 fillér. *

*

A főtitst, káptalan 1904-ik évben:

1. Az egyházmegye jubileuma alkalmából a papi nyugdíj alapra.....	12.000 K — f
2. A megboldogult püspöknek aranymiséjére készített, drága kövekkel ékesített, szinarany miséző kehely és patena előállítására.....	2.400 K — f
3. Egyházi czélokra	1.294 K — f

[43]

4. Különböző jótékony, tanügyi és más közczélokra.....	2715 K — f
Összesen: 18.409 K — f.	
<i>Szabó Norbert</i> , cz. püspök, nagyprépost, apátkanonok 1904. évben:	
Az aknasugatagi temetőben épített sirkápolna fentartására.....	1.100 K — f
<i>Kádár Ambrus</i> , pápai praelatus, prépost-kanonok 1904-ik évben:	
Az erdődi kálváriai stációk építésére . .	5.000 K — f
A marokpapi templom orgonájára . . .	1.200 K — f
A perecsenyi templom építésére	500 K — f
<i>Hámon József</i> , pápai praelatus, prépostkanonok, hosszabb idők folyamán:	
A szatmári irgalmas nénék anyaházának	
Járadékkölcsön kötvényekben . . .	16.000 K — f
Ugyanannak 4 drb takarékpénztári részvényben	2.400 K — f
A szatmári irgalmas nénék novicziátusának fentartására	
pótalapítványul . . .	33.000 K — f
A szatmári irgalmas nénék házának és a templom tornyának külső	
renoválására	7.000 K — f
Ugyanannak belső renoválására	1.000 K — f
A szatmári irgalmas nénék vezetése alatt álló tanítónőképezde szertárának	
gyarapítására	1.000 K — f
A szatmári irgalmas nénék anyaházának háztartási felszerelésekre.....	1.000 K — f
A szatmári irgalmas nénék novicziátusának zongorára és harmoniumra	1.150 K — f
<i>Hehelein Károly</i> , pápai praelatus, prépost-kanonok 1904. évben:	
A munkácsi templom építésére.....	2.000 K — f

[44]

Pemp Antal, pápai praelátus, prépostkanonok 1904-ik évben:

A munkácsi templom építésére..... 2.000 K — f

Az ungvári Gizella-házban működő irgalmas nénék javára alapítványul .... 2.000 K — f

Lessenyey Ferencz, pápai praelatus, kanonok 1904-ik évben:

A szatmári tanítóképző intézetnek orgonára és zongorára..... 2.300 K — f

A perecsenyi templom építésére .... 500 K — f

A szatmári róm. kath. elemi fiiskolának tanszerekre..... 300 K — f

Az őrdarmai temető kerítésére..... 270 K — f

Templomi czélokra ..... 490 K — f

Iskolai és más jótékony czélokra .... 1.373 K 71 f

V.

A szent évnek folyamában az egyházmegye területén tartott népmissziók.

A népmissziók, (a deák mitto, missio szóból.) küldetések alatt értünk tervszerűleg megállapított ájtatossági gyakorlatokat, melyeknek céljuk, hogy a katolikus hivekben az igaz, tevékeny hitéletet felfrissítsék.

A népmisszió ájtatosság gyakorlatai állanak a szentmise és naponkint több szentbeszéd hallgatásából, a töredelem és Oltáriszentségben való minél buzgóbb és tökéletesebb részesülésből.

A szentbeszédnek tárgyait oly hit és erkölcsi igazságok képezik, melyek képesek felserkenteni a tespedő, aluszékony lelkiismeretet és tevékeny, erkölcsös, hitbuzgó életre buzdítani a hallgatókat és egyszersmind erős, elszánt fogadásra, akaratelhatározásra bírni, hogy jövőben a jót tenni, a rosszat kerülni fogják. Ily szentbeszédnek tárgyai: a bűn, a bűn kárhuzatos volta, a szokásos bűnök, a bűnrevezető alkalmak ismertetése, a halál, Ítélet, pokol, mennyország, — e négy utolsó dologról szóló igazság tárgyalása — az imádság, a keresztény embernek állásbeli kötelességei előadása.

Külön oktatásban részesülnek a gyermekek, az ifjak, hajadonok, családapák, családanyák, gazdák, cselédek, munkások.

[46]

A népmissziókban egyes külsőségek, alakiságok fordulnak elő; ilyenek: hogy az egyházmegye Főpásztora azoknak vezetésével rendszerint idegen áldozárokat biz meg, küld ki (innen a missio = küldetés szó,) hogy ezzel a hivekben az ájtatosság iránt való figyelmet annál jobban felköltse.

Tudjuk, hogy az ószövetségben is voltak papok és leviták, az Úr azonban koronkint mégis küldött a zsidó és pogány néphez prófétákat.

Igy az ujszövetségben hasonlóképen a rendes lekipásztorokon kívül, — noha ezek buzgón prédikálnak, miséznek, a szentségeket kiszolgáltadják, a bűnösöket megintik; de, mert ezeket a hivek minden nap látják, szavaikat sokszor hallják és így megszokják, tanításaikat közömbösen veszik és meg nem tartják: miértis egyes helyeken nyakig ülnek különféle bűnökben: — a püspökök rendkívüli lekipásztorokat is küldenek a hivekhez.

Az ily népmissziók igen hasznosak; olyan a népmisszió egyes hitközségre, mint nyárban a forróságtól eltikadt, sinylődő növényzetre egy jóságos, kiadó eső, mely után minden felfrissül.

Egy másik ilyen külső formaság a népmisszióknál, hogy azok végén egy nagyobb kereszt áldatik meg és a templomban egy előkelő helyen állittatik fel, illetőleg helyeztetik el. Ennek rendeltetése, hogy a hiveket figyelmeztesse a végzett misszióban tett jószándékuk fogatosítására, végrehajtására. Akik ily missziókereszt előtt imádkoznak, búcsúban részesülnek.

A misszionárius áldozár, az utolsó missziói ájtatosság végén, pápai áldásban szokott részesíteni a hivek kezében lévő egyes, kisebb tárgyakat, péld. szentolvasót, képeket, szobrocskákat, melyeknek rendeltetése, hogy kedves emlékül szolgáljanak a népmisszióban való részvételre és egyszersmind, hogy serkentsék, emlékeztessék

[47]

a hiveket a népmisszió alkalmával tett jószándékuk kivitelére.

Végül naponkint az este végzett misszió ájtatosság végén azokért, kik restségből, hitközönyből az ájtatosságban nem vesznek részt, a templomban jelenlévő hivek 3 Miatyánkot imádkoznak csendesen és ezen idő alatt a templom nagy harangja méla, bús hangon szól és inti a távollévőket: Egy a legszükségesebb, hogy mentsd meg lelkedet!

Egyházmegyénkben, a szent év folyamában, kegyelmes Püspökünk körültekintő intézkedése alapján, az épen elmondott célból és vázolt formaságoknak betartása mellett, a következő hitközségekben, plébániákon tartattak népmissziók:

1. Szinfaluban. 2. Erdődön. 3. Szakaszon. 4. Kraszna-Bélteken. 5. Vállajon. 6. Técsőn. 7. Németmokrán. 8. Királymezőn. 9. Visken. 10. Bustyaházán. 11. Dolhán. (Huszl filiálisa) 12. Huszton. 13. Gyertyánligeten. 14. Körösmezőn. Az itt felsorolt helyeken Pécsy Arnold, Jézustársasági atya szerepelt, mint missionárius.

Továbbá 15. Kálmándon, a hol Massa Viktor, szent Ferenczrendi kaplonyi gvardián volt a missionarius.

Végül: 16. Beregszászban, ahol Midlinszky József és Pécsy Arnold, Jézustársasági atyák missionariuskod-tak; és 17. Szatmár-Németiben, a székesegyházban, ahol Midlinszky József és Müller Lajos, Jézustársasági atyák voltak a missionariusok. „Mily szépek, — mondja Izaiás próféta, 52, 7.....a békehirdető és prédikáló lábai, ki jót hirdet, ki üdvösséget prédikál, ki mondja: Uralkodik a te Istened!"

VI.

A szent év folyamán történt kitüntetések.

Kegyelmes Főpásztorunk kitüntetése.

Meszleni Meszlényi Gyula, v. b. t. t. aranymisés, az egyházmegye alapításának százéves jubileuma alkalmából X. Pius pápa ŐSzentsége által pápai trónálló és római grófnak neveztetett ki; aranymiséje alkalmával pedig az apostoli király által első osztályú vaskorona-renddel lett kitüntetve.

A székesegyházi káptalan kitüntetése.

Szabó Norbert, nagyprépost, szent Benedekről czimzett szkalkai apát stb. az apostoli király kegyéből novii czimzetes püspök lett.

X. Pius pápa ŐSzentsége házi praelátusaivá nevezte ki a káptalan tagjai közül

Kádár Ambrus, bényi czim. prépost, olvasó kanonokot stb.

Hámon József, itóbbói czim. prépost, éneklő kanonokot stb.

Hehelein Károly, sz. Ágostonról czim. pécsi prépost, örkanonokot stb.

Pemp Antal, dienesmonostori czim. prépost, székesegyházi főesperes kanonokot stb.

Lessenyey Ferencz, mester kanonokot, stb

[50]

A káptalan tagjain kívül

Szabó István, egyházmegyei irodaigazgatót, kit az apostoli király még a bold. Szűzről nevezett prinoui címzetes apátsággal tüntetett ki.

Hámon Róbert, szentszéki jegyzőt, most már püspöki titkárt pápai t. kamarássá nevezte ki ŐSzentsége X. Pius pápa.

A kegyelmes Püspök által szentszéki ülnökökké nevezettek ki:

Komka Gyula, felső schönborni plébános. Molnár István, tőketerebesi administrator. Schubert Viktor, akna-szlatinai plébános. Fejér Kálmán, vitkai plébános. Tahy Ábrahám, dobóruszkai administrator. Bodnár Gáspár, tanítóképz. intéz. tanár. Ratkóvszki Samu, munkácsi hittanár, exhortator. Wolkenberg Alajos, theol. tanár és prefectus. Fechtel János, szatmári főgymn. tanár. Tóth József, szatmári káplán. Kováts Gyula, tanítónő képz. int. igazgató, tanár. Hrabóvszky István, mérki plébános. Enyedy Alajos, técsői plébános, Adamkovich Jenő, nagybereznai plébános. Schmelz Lajos, pusztadobosi plébános. Blazsek Géza, vinnai plébános.

*

Nitsch József, székesegyházi karnagy az apostoli királytól a koronás arany érdemkeresztet kapta.

*

Toldy István, egyházm. irodatiszt, Hauerstein Ferencz, udvarmester és Frank Péter, komornyik Rómából lateráni keresztet kaptak.

VII. A székesegyház restaurálásának leírása.

Bevezetés.

Midőn 1804-ik évben VII. Pius pápának és I. Ferencz, apostoli magyar királynak alapító leveleivel a szatmári püspökség felállított, az ezen ideig plébániai templomként használt szent hely egyszersmind székesegyházzá lőn

Ezen templomnak keleti végét, a mai szentélylyel, néhai Klobusinczky Péter, szatmári püspök, megnagyobbította; a szent emlékü Hám János püspök pedig, nyugat felé, az épületet kitoldotta, falait az északi és déli oldalon fél-fél körökben kitágította, a templom hajóját kupolával ellátta, a régi egyes torony helyett két, rézzel fedett, vas rácsozattal ellátott tornyot emeltetett; ezen tornyok egyikében (a déli oldalon) egy 40 mázsa sulyu harang függ és hallatja a legszebb összhangot, a másik toronyban (az északi oldalon lévőben) elhelyezett, kisebb társaival. A két torony között hat, hatalmas kőoszlopon nyugvó, külső előcsarnokot (porticus exterior) létesített. A tornyok felső közét a Megváltó és jobbról-balról szent Péter és szent Pál; apostolok kőszobraival ékesítette fel. A két torony aljában, két fülkében szent István és szent László, királyok kőszobrai diszelegnek. Újabb időben az ablakok fakeretei vaskeretekkel cseréltettek ki. A két sekrestye bejáratai

[52]

kis előtornáczokkal látattak el. A templom sirboltjába levezető lépcsőház diszesen és egészen megújított. És így a székesegyház, mely egyszersmind plébániai templom, most egyik legszebb disze a városnak; mert, bár szigoruan véve, nem stilszerű építmény, mégis fölemelőleg gyönyörködteti az ember szemeit és már külsejével is, — a Deák-téren levő kedvező helyzeténél fogva, — igen kellemes benyomást tesz a szemlélőre és ájtatos érzelmeket gerjeszt a hívő lélekben.

A szent emlékü Hám János, püspök ki az Isten házának ékesítését kiválólag kedvelte, nagy gondot és tetemes költséget fordított székesegyházának belső része diszítésére és felszerelésére is. Nevezetesen a templom belsejét csinosan kifesteté, a főoltáron kívül hat mellékoltárral ellátta, diszes szószékkal, püspöki trónussal, kanonoki stallumokkal, a növendékpapok és hívek részére padokkal, gyóntatószékekkel, keresztelő kuttal és a choruson magasztos hangu orgonával stb. felszerelte.

Ezen felül ellátta a szent emlékü püspök székesegyházát gazdagon mindennemű templomi öltözékekkel és az istentiszteletnél szükséges szerelvényekkel.

Az ekként kívül és belül feldiszített és dusan felszerelt székesegyházat a szent emlékü Hám János, püspök 1837. év augusztus hó 25-én, nagy hívő közönség jelenlétében, rendkívül fénynyel és pompával felszentelte.

Az itt leirt, bemutatott templom lón most Meszlényi Gyula, püspök által, néhai Hám János, szent emlékü püspök, szellemében és mintegy sugalmazása szerint, a szatmári egyházmegye fennállásának századik évfordulóján, melyet szent év gyanánt ültünk meg, fényesen, minden részében restaurálva és még dusabban felszerelve és 1904. évi december hó 8-án, mint a boldogságos Szűz Mária Szeplőtelen Fogantatása hitczikke kihirdetésének ötvenedik évfordulóján, a kegyelmes püspök által, fényes

[53]

segédlettel, a templom minden részét teljesen betöltött, buzgó, elit közönség jelenlétében végzett, ünnepélyes szent mise bemutatásával Istennek nagyobb dicsőségére és az egyházmegye két, égi patrónusának tiszteletére most újabban felajánlva.

És most lássuk e fényesen restaurált és dusan felszerelt templomnak részletes leírását.

1. A templomban lévő oltárok és oltárképek.

A főoltár, mely kararai márványból most készül Laibachban, Tomán Felix mesternek lesz remekműve és a szépen restaurált és kissé tágasabbá tett szentély közepén rovatszerűleg napkelet felé elhelyezve, a hívek hajójából szemlélve, bizonyára lélekiemelőleg fog hatni a hívek vallásos kedélyére.

A főoltárkép, melynek magassága 6 $\frac{1}{2}$ méter, szélessége 3 méter, gazdagon aranyozott keretbe foglalva, Krisztus Urúnknak mennybemenetelét ábrázolja, — mely a Szentírás szavai szerint (Apost. csel. I. v. 9 skk.) a Jeruzsálemhez közel fekvő olajfák hegyéről történt, — apostolainak, névleg Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Jakab, Alfeus fia és Simon, a buzgó, és Judás, Jakab atyafia és Mária, Jézus anyja szemek láttára; kik midőn nézték az égbe menő Jézust, ime, két fehér ruhában öltözött angyal jelent meg előttük és így szólottak az apostolokhoz: Galileai férfiak! mit álltok, az égbe nézván? Ez a Jézus, ki fölvetetett tőletek az égbe, úgy jó majd el, amint láttátok őt az égbe menni.

E remek képnek festése most újonnan felfrissített; a gazdagon aranyozott keret pedig teljesen újonnan készült.

Az első mellékoltár, — most szépen restaurált műmárvány (stucco) készülék, sugár oszlopokkal körítve, mely oszlopok felső része félkörben egybefutó lappal és e fölött két angyal által tartott arany koronával van éke-

[54]

sítve, — a hivek hajójának, (navis,) a főoltár felé tekintve, jobb oldalán áll.

Ezen első mellékoltár képe szent István, első apostoli királyt, ki egyházmegyénknek első, égi patronusa, állítja szemeink elé azon alkalomból, midőn a szent király az egyházat és országot, — egy vánkosra helyezett királyi korona alakjában, a boldogságos Szűz Mária oltára előtt térdelve, a mennyország Királynéjának, a magyarok Nagyasszonyának oltalmába ajánlotta föl

E kép a székesegyház mostani restaurálása alkalmával teljesen újonnan készült.

A második mellékoltár, mely az első mellékoltárral szimmetrikusan van felállítva, a főoltár felé tekintve, a hivek hajójának (navis) baloldalán, ugyancsak szépen restaurált műmárvány (stucco.) A sugár oszlopotat összekötő felső lapon itt két angyal egy koszorut tart.

A második mellékoltár képe szent János apostolt és evangelistát, — egyházmegyénk második égi patrónusát, kit ilyenek első püspökünk választott, kegyeletes emlékül arra, hogy egyházmegyénk az eгри volt püspökség, most érsekségből lön egykor kiszakítva, amely főmegyénk égi patrónusa szent János apostol és evangelista, — állítja szemeink elé azon időben, midőn Domitián császár által Patmos szigetére száműzetett és ott isteni ihletésből a „Titkoslátások” (Apocalypsis) könyvét írta.

E kép a székesegyháznak most történt restaurálása alkalmával teljesen újonnan lön megfestve.

A harmadik mellékoltár, mely a templom déli oldalának félkörben kidomboruló falánál áll, hasonlóképen műmárvány (stucco) fülkeszerü készülék; ennek a templom oldalfalára alkalmazott, magas műmárvány hátfalán van az oltárkép elhelyezve, — két oldaloszlopa tetején egy-egy, kezökben pálmaágot tartó, dúsán aranyozott angyallal

[55]

ékesítve, legfelül pedig a hátlap közepén dúsan aranyozott sugarakkal.

A harmadik mellékoltár képe Van-Dyck szerint a keresztre feszített Üdvözítőt állítja szemeink elé, egyszerű, de annál meghatóbb és magasztos stilben. A kereszt tövében fájdalomtól megtörve, térdel Mária Magdolna. Sz. Máté, XXVII. v. 56.

A kép festése most felfrissítve.

A negyedik mellékoltár, mely a harmadikkal szemközt és azzal teljesen részarányosan (simmetrice) a templom északi oldalának félkörben kidomboruló falához támaszkodik, ugyancsak szépen renovált műmárvány, (stucco,) épen úgy szerkesztve, mint a harmadik mellékoltár.

A negyedik mellékoltár képe a fájdalmas Anyát állítja szemeink elé, ölében a keresztről levett, kiszenvedett Fiával, Üdvözítőnkkel. Emlékünkbe idézi e kép Jeremiás próféta Siralm. I. v. 12. „Óh ti mindnyájan, kik ez uton elmentek, figyelmezzetek és lássátok, ha van-e fájdalom, mint az én fájdalmam!”

A kép festése most felfrissítve.

Az ötödik mellékoltár, mely a templom hajója (navis) és belső csarnok (porticus interior) határán a templomnak déli oldalán áll, műmárvány (stucco) egyszerűbb szerkezettel.

Itt az oltárkép Nepomuki szent Jánost, a gyónásbeli, megszeghetlen titoktartás első vértanuját ábrázolja karingben, stolával, válain hermelinnel és kezében a vértanuság pálmájával, azon időben, midőn Prágában a Moldva folyam hidjáról a poroszlók által a vízbe vettetik.

A kép festése most felújítva.

A hatodik mellékoltár, szemben az ötödikkal és azzal szimmetrikusan a templom hajója (navis) és belső csarnok (porticus interior) határán a templom északi oldalán

[56]

áll és ugyancsak műmárvány (stucco) és pedig oly egyszerű szerkezetű, mint az ötödik oltár.

Itt az oltárkép gonzágai szent Alajost, a castiglioni angyalt, a Jézustársaságának növendékét, a keresztény ifjuság égi patrónusát és a szüztisztaság mintaképét állítja szemünk elé, amint reverenciában, cottában öltözve, egy zsámolyon ájtatos imába merülve térdepel.

A kép most ujjonnan lett átfestve.

A hetedik mellékoltár a székesegyháznak déli oldalán lévő tornya aljában a néhai Schlauch Lőrincz, volt szatmári püspök által létesített, lourdesi kápolnában van elhelyezve, az oltáron a Szeplőtelen Fogantatás szobra áll homokkőből faragva és most a templom restaurálása alkalmával stilszerűleg polychromirozva.

A lourdesi kápolnával szemközt, illetőleg a székesegyháznak északi oldalán lévő torony aljában van elhelyezve a Szent Sir, mely rendeltetéséhez képest van szépen felszerelve.

II. A templom belső falain lévő festett képek.

A Szentélynek a főoltár fölötti kupoláján van a Szentháromságnak elmésen festett képe. Az Atya Uristen antropomorphicus módon egy öreg, szakálos férfi alakjában ül magas trónján, a felhők fölött, angyalok által körülvéve, kik, mint az Apocalyp. IV. 8. és Izaiás VI. 3. olvassuk, folytonosan énekelik: „Szent, szent, szent a mindenható Úr Isten, a ki volt, a ki van, és a ki eljövendő.”

A Szentlélek Uristen galamb képében van festve, szent János evangeliumának I. rész 32. versében foglalt mondás szerint: „Láttam a Lelet leszállani, mint egy galambot.”

A Fiu Isten, mint fennebb láttuk, a kupola alatt álló főoltárképen van lefestve, midőn apostolaitól stb. elbúcsúzva, a mennybe fölszáll.

A kupolán lévő képet felhők fölött álló négy angyal

[57]

virágból font koszorúval veszi körül. A szentélyt (Sanctuarium) és a hivek hajóját (navis) határoló u. n. diadalíven (arcus triumphalis) van három stilizált alak; nevezetesen egy angyal, jobb kezében égő fáklyával, balkezeiben nyitott (Evangelium) könyvvel, — ez jelzi a hitet; ismét egy másik angyal kezében a horgonnyal, ez jelzi a reményt; a két angyal közötti helyen van egy galambalak, mely jelzi a szeretetet.

A diadalív és a nagy kupola közötti mezőn van a Jó Pásztor képe t. i. az Üdvözítő és a bárány alakjában; ennek jobb oldalán szent Anna, mellette a gyermek Mária és bal oldalán szent József, karján a gyermek Jézussal.

A hivek hajója (navis) közepén magasztosan kiemelkedő kupola belső oldalfalán a jeruzsálemi templom belseje van szemünk elé állítva azon időben, midőn, — mint szent Lukács evangéliuma 2. fejezet 42—48. verseiben leírja, — a tizenkét esztendő Jézus az ünnepi szokás szerint szüleivel Jeruzsálembe ment, és az ünnepnapok után szüleitől visszamaradt a templomban a tanítók között ült, hallgatva és kérdezvén őket.

Itt, a székesegyház most történt restaurálása óta, egy kis anachronismus is látható a képen, amennyiben a gyermek Jézus tanítását hallgató irástudók stb. között igen ügyesen oda lőn festve a szent emlékü Hám János és Meszlényi Gyula, püspök és Szabó István, apát, praelátus képe is.

A nagy kupola alsó, négy sarkában van megfestve, jelvényeivel együtt, a négy, szent evangélista.

A nagy kupola és kórus közötti mezőn van a magyarok Nagyasszonyának képe; Szűz Mária a kis Jézussal a karjain a felhőkön trónol, angyaloktól környezve, az angyalok egyike Magyarország czimerét, a másika a székesegyházat ajánlja föl, amely alatt 1804—1904 olvasható. A Szűz Mária képe körül van szent Erzsébet, árpádházi boldog Margit, szent Gizella és boldog Kunigunda képe.

[58]

A templom négy mellék ajtaja felett van elhelyezve Szűz Mária életéből vett négy főjelenet, nevezetesen:

a baloldali (plébániai) szekrestye ajtaja feletti kép szemeink elé állítja a boldogságos Szűzet, midőn őt Gábor főangyal üdvözölte és Jézus megtestesülésének titkát neki hirül adta. Dániel 9. v. 21-27.

a jobboldali (káptalani) szekrestye ajtaja feletti kép Krisztus Urunk születését, a pásztorok és keleti bölcsek hódolását ábrázolja. Sz. Luk. 2. v. 7. sk.

a baloldali mellékajtó feletti kép az Egyiptomba való menekülést állítja elénk. Sz. Máté. 2. v. 13—14.

a jobboldali mellékajtó feletti kép a szent Családot ábrázolja. Sz. Máté. 2. v. 19—23.

a kórus alatt, illetőleg a belső csarnok (porticus interior) plafonján azon jelenet van megörökítve, midőn a szent Szűz, szülése után, a gyermek Jézust a templomban bemutatja. Sz. Luk. 2. v. 21. sk.

A kórus homlokzatán ezen felirat van: Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit. Psalm. 97 v. 1.

A kórus feletti boltíven van jobbra: Nagy szent Gergely, pápa és balra: szent Czeccilia, szűz és vértanu képe.

A mi a székesegyháznak egyéb ékitményeit, t. i., az említett képeken kívül, a decoratív festését illeti, azoknak ecseteléséhez, mint a festészetben laicus, nem fogok; azoknak becsét és értékét csak a teljesen szakértő képes leírni és kellőleg méltatni.

III. A templom felszerelése.

A kararai márványból készülő főoltár; lásd fenn az I. alatt.

Oszlopokon nyugvó, mennyezetes, püspöki trónus (faldistorium.) A mennyezet tetején kimagasló kereszttel, melynek egyik oldalán egy térdelő, másik oldalán egy álló angyal van. A mennyezet alsó lapján arany sugarak. Az egész készülék dúsán van megaranyozva.

[59]

A püspöki trónussal szemközt van a kanonoki falditorium, felette dusan aranyozott keretben a Szeplőtelen Fogantatás képe, most ujonnan átfestve.

A székeskáptalan tagjainak gyönyörűen szerkesztett, oszlopokkal diszitett, dusan aranyozott stallumai; ezek felett az oltár felé tekintve jobboldalon a Megváltó képe oválalaku, aranyozott keretben és baloldalon hasonló keretben Szűz Mária képe. A két képkeret alját dusan aranyozott ékitmény veszi körül.

A kanonoki stallumok előtt a növendékpapok számára szolgáló padok vannak, melyek a stallumokkal szimmetrikusan vannak egybeállítva.

A szentély egyik ékessége még a tömörezüstből készült, nagyszabású öröklámpa.

Itt emlitem meg, hogy a hívek hajójában is van két votív lámpa és pedig a keresztoltár előtt (özv. Hartmann Istvánné alapítványa) mely állandóan ég és a Szűz Mária oltára előtt (Weisz Gáspárné alapítványa) mely minden szombaton és Szűz Mária ünnepén gyújtatik meg.

A szentélyt a hívek hajójától fehér cararai márványból készült cancelus választja el, mely sárga rézből készült, kettős ajtóval lesz ellátva.

A hívek hajójában, a templom baloldalán van a gazdagon aranyozott szószék (ambo). Ennek ékitménye: középen Jézus az irástudók között és ennek jobb oldalán a magvető. A mennyezet alsó részén a Szentlélek, galamb alakban, a kupola tetején kereszt és ennek két oldalán a tiz parancsolat két táblája.

A szószékről jobbra van, a fal mellett felállítva Szent Antal szobra, karján a kis Jézussal és alatta a szegények számára gyűjtő perselyyel.

Ettől jobbra, a fal mellett, van felállítva a Missio-Kereszt, 1899. és 1904. évszámmal jelölve; az első évszám

[60]

a népmissio ájtatosság tartását, a második évszám ugyan annak hasonló módon való felújítását jelzi.

A szószékkal szemközt van a templom jobb oldalán a keresztelő kut, tetején szent János szobrával, amint Krisztus Urunkat a Jordán folyóban kereszteli

A templom északi oldalán lévő félkörben, a Máriaoltár jobb oldalán, van elhelyezve a gyóntatószék, homlokzatának tetején szent Péter szép képe van óválalaku keretben foglalva.

Ezzel szemközt a templom déli oldalán lévő félkörben van, a kereszt-oltár jobb oldalán, egy hasonló szerkezetű és részarányosan elhelyezett gyóntató szék, homlokzatának tetején szent Mária Magdolna képével, oválalaku keretben.

A templom kórusán van egy 28 változatu orgona, mely régibb eredetű ugyan, de azért igen megfelel még most is magasztos rendeltetésének.

A templom hajójában a hívek számára szolgáló ülőpadok hygienicusan vannak elhelyezve, amennyiben ezen padok deszkaaljai alatt, a föld felett kőszénburkolat van, mely a föld nedvességét felfogja.

A székesegyházi templomba, a most történt restaurálás alkalmával, be lőn vezetve a villanyvilágítás; nevezetesen :

- a. A főoltárkép 150 lánggal van koszoruzva.
- b. A szentély 36 lánggal van megvilágítva.
- c. A hívek hajójában a főkupolából alácsüngő nagy csillár 48 lánggal ragyog.
- d. A hívek padjainak közepén összesen 36 villanyláng tündököl.
- e. A templom hajójában az oldalfalakon 36 lánng van.
- f. A templom kórusán 12 lánng van.
- g. A lourdesi kápolnában 6 lánng és 15 színes üveglámpa ég.

[61]

- h. A Szent Sirban hasonlóképen 6 láng és 15 színes üveg-lámpa ragyog.
- i. A kórus alatt a belső előcsarnokban (porticus interior) 6 láng van elhelyezve.

*

A székesegyház belső falának, valamint a régi és újonnan készült képeknek megújítását, illetőleg festését a kegyelmes Püspök utasítása és finom izlése szerint Scheuchel Tamás, a jeles beuroni festő iskola neveltje végezte, aki különösen a portretirozás művészetében tűnik ki és az élénk színezésben valóban a legendás nevű Apelles ecsetével versenyez. Mellette, mint festők igen sokan szerepeltek: Szatmárról, Nagykárolyból, Budapestről és Szegedről való festők.

A templomban lévő felszerelések, így az oltárképek, püspöki trónus, szószék stb. stb. aranyozását teljesíté: Müller János, budapesti akadémiai aranyozó és fia, őt segéddel.

Az asztalos, kárpitos és lakatos munkákat szatmár-németi iparosok végezték.

A templom burkolat kövei Budapestről lettek szállítva és szatmári munkások rakták le.

A villamvilágítás berendezése Szatmár-Németi városnál volt megrendelve. A felszerelési tárgyakat Kulcsár István, gyáros szállította Budapestről.

A templom szentélye oldalán lévő oratoriumok négy színes ablaka Budapestről lőn megrendelve,

A székesegyház mostani renoválásának itten leirt óriási munkája 18 hónapon keresztül folyt; ezen idő alatt, a kegyelmes Püspök utasításai szerint, a legkörültekintőbb és mindenre kiterjedő, sok epekedéssel járó felügyeletet Szabó István, apát, praelatus végezte.

[62]

Valóban, Meszlényi Gyula püspök méltán mondhatta el, a székesegyháznak most általa történt restaurálása után: „Domine, dilexi decorem domus Tuae et locum habitationis gloriae Tuae!” Psalm. 25. v. 8.

„Uram! Szeretem a Te házad ékességét, és a Te dicsőséged lakhelyét.” 25. zsolt.
8. v.

Tartalom jegyzék.

	Lap.
Előszó	3
I. A szent évre vonatkozó okmányok. A szent évnek megünneplése a templomok és iskolákban	5
II. A kegyelmes Püspök aranymiséjének megünneplése a templomok és iskolákban. A Főpásztor köszönete	25
III. A bold. Szűz Szeplőtelen Fogantatásáról szóló hitcikk kihirdetésének 50-ik évfordulója	35
IV. A szent évnek folyamában végzett irgalmassági cselekedetek	41
V. A szent évnek folyamában az egyházmegye területén tartott népmissiók	45
VI. A szent év folyamán történt kitüntetések	49
VII. A székesegyház restaulásának leírása	51